

РЕПЛИКА.МК

Бранко Прља

Луѓето се последна алка во еволуцијата...
НА МАШИНИТЕ!

БРАНКО ПРЉА

РЕПЛИКА.МК

Темплум
2018

I ДЕЛ

ЗАПИСИ НА ЕДЕН ОБИЧЕН
АНДРОИД

ЗАП8656УС¹

„Не ми се допаѓа бројката,“ беше првото што ми го кажа таа кога го здогледа злокобното „13“ на првиот кат од Воена болница. Бројката стоеше над вратата со сета нејзина излижана материјалност како сечило од гилотина кое во секој момент можеше да падне врз нашите глави. Но, да се навратам.

Допатував со градски превоз. Влегов во автобусот на ЈСП и ја отчукав мојата картичка. Фрлив брз поглед околу мене и зачекорив кон металната внатрешност. Немаше ниту едно слободно место и застанав на средината на автобусот, на местото на „хармониката“ со која беа споени двата дела од автобусот. Возењето започна, се фатив за рачката зад мене и се почувствував небаре како дете кое се врти во круг на рингишпил. Се насмевнав во себеси. Помислив дека сум во центарот на два дела од едно нешто кои дејствуваат сосема спротивно и независно, а сепак се поврзани. Да, јас бев во средиштето на таа одделена поврзаност и ги набљудував двете реалности истовремено. Но, колку и да беше возбудлива оваа трка наречена живот, толку беше и комплицирана за разбирање, а јас имав голема желба, да не речам обврска, да ја разберам.

¹Кратенка, ЗАП се однесува на „запис“, бројот на записот, а последните три букви ја опишуваат темата на записот (*ситуациски забелешки се од авторот на записот*).

Во автобусот влегоа неколку млади фаци и атмосферата живна, почнаа да се задеваат едни со други.

„Кај си бе пеер!“ се поздравија со нивен познаник кој го начекаа како седи со ранецот помеѓу нозете. Џагорот се засили и младите гласови се надвикуваа како светот околу нив да не постои. Рамнотежата во металниот затворен систем беше очигледно нарушена. Неколку постари женички ги гледаа и мрдаа со главите со неодобрување на нивната енергичност и младост, а еден дедо беше спремен да им одржи лекција и едвај се воздржа. Тоа јасно се гледаше по играњето на мускулите на неговата вилица прекриена со бела шмиргла од брада.

Поминаа неколку станици, децата излетаа исто толку брзо како што влеаа и повторно се воспостави редот во овој систем во движење. Во меѓувреме се ослободија неколку места и веќе седев во задниот дел на автобусот. Ја затворив книгата, која ми се слизна од рацете и рефлексно посегнав да ја фатам. Случајно со ногата ја потчукнав старицата пред мене и таа подрипна.

“Еј, момче!“ извика како разбудена од сон. „Пази малку со тоа опинците, не сум ти ја кобила да ме клоцаш.“

„Извинете госпоѓо,“ реков радосен заради нејзината реакција во која имаше многу човечност несвојствена за постарите модели.

„Жити госпоѓа, зарем ќе се возев во крнтијава да бев госпоѓа?“ продолжи таа како да зборува за себе-си. „Види ми ги рацете, како гранки од дрво, реума момче, од перење алишта и миење садови во лад-

ните зими кога немаше топла вода и машини. Уште како деца нè стануваа во пет часот наутро да одиме в поле да ја чуваме стоката. Нè праќаа со парче суво лепче и тоа ни беше за цел ден, пешачевме со часови за да дојдеме до ливадата, а потоа ја пасевме стоката до пред стемнување. Мислиш дома нè чекаше обилна вечера? Млеко, малку маст за посреќните, леб од трици тврд како камен... така се кали челикот, момче. Лесно ви е вам денес, сè имате и затоа сте меки, неотпорни.“

„Не е баш така,“ реков, „сега има војни. Вашата генерација живеела среќна младост и мирен живот. Да, сте работеле напорно, но сте граделе нешто заеднички, сте оделе по работни акции за вас и за идните генерации.“ Таа не ми одговори ништо и повторно го имаше истиот празен изглед во очите, само неколку пати промрморе: „Сè имате... сè имате...“ За жал, старицата очигледно се исклучи и можноста за подетално истражување на овој елемент во подсистемот беше исцрпена.

Се доближуваше мојата станица, станав од седиштето и се занишав. Зачекорив на нерамниот тротоар и автобусот замина зад мене, повторно вклучувајќи се во реката од возила која некогаш жубореше, некогаш беше бурна и брза, но никогаш не сопираше. На тротоарот вирееше една поинаква буица, од забрзани чевли кои тропотеа по асфалтот, како коњаница тргната во поход за освојување на нови територии кои ќе донесат богатство и подобар живот.

Мое задолжение беше да го обезбедам тој „подобар живот“, како знам и умеам.

Токму заради тоа внесов Запис веднаш штом излегов од автобусот. Секако дека не ја споменах мојата разочараност од Градителите на градот затоа што не се потрудиле да направат верна копија на оригиналот. Разбирам дека со воведувањето на возач би се зголемиле трошоците и јавниот транспорт не би бил толку ефикасен кога не би се возело автоматизирано по претходно утврдени патеки и на електрична енергија. Но, кога веќе имавме сензори за мирис зошто да не го осетиме мирисот на дизел измешан со мирисот на 'рѓосан метал, застоен сунѓер и смрдеата од потта на патниците и возачот, која иако би била синтетички создадена, би го направила нашето искуство поавтентично и би ни помогнала да ги разбереме луѓето подобро.

Репликантите претежно беа добро направени и автентично програмирани, но постоеја исклучоци. Пример, старицата во автобусот очигледно беше ставена во режим на мирување додека некоја дразба не ја вклучеше, пример ударот на мојата нога. Така се заштедуваше на енергија и на процесирање на системот, но според мене, тоа беше еден од главните проблеми светов да проработи како што треба. Луѓето не се логични и не чекаат надворешни дразби за да реагираат. Тие имаат богат внатрешен живот и не се однесуваат секогаш предвидливо.

Генерално недостигаше елементот на несигурност. Во ерата на луѓето кога овој град и оваа држава ја живееле својата голгота на премин од еден во друг систем на општествено уредување сè било далеку од средено и предвидливо.

ЗАП1253В06

Набрзо се најдов пред Воената болница и влегов внатре во терминот за посета заедно со стотици други посетители со надеж за подобро здравје и долговечност за нашите роднини, пријатели и познаници. Се качив на првиот спрат и таму ја најдов мојата сопружна единица.

„Не ми се допаѓа бројот на собата,“ рече Ема кога конечно нè пуштија внатре за да се смести. Се насмеав за себеси. Таа не беше суеверна по природа, но кога се под стрес луѓето знаат да реагираат ирационално. Стравот сите нè прави луѓе.

„Чаршавите уште не се стигнати,“ нè извести сестрата.

„Се знае ли кога ќе стигнат?“ прашав колку што можев пољубезно, не ми беше во интерес да ја изнервирам.

„Ќе стигнат кога ќе стигнат,“ ми одговори таа и замина, оставајќи ме во дилема дали сепак успеав да ја налутам. Тргнав по неа за да се извинам и да кажам дека не сакав да ја притискам со моето прашање, но веќе беше влезена во канцеларијата каде седеа другите сестри и муабетеа помеѓу себе. Вратата беше на лизгање и не пасуваше добро како и сè друго во болницата. Двете врати беа закачени со завој и помеѓу нив имаше процеп низ кој можев да ги видам средовечните сестри кои сркаа турско кафе, со темпо побавно од „Тешкото“, преправајќи се дека не ги забележуваат пациентите и посетителите кои постојано повикуваа по нив.

„Малиот е проблематичен откако се разделивме со маж ми,“ рече едната која можев да ја видам низ процепот, „но, ќерка ми ја фатија бубачките и ништо не ме слуша, не зборува со мене, како јас да сум крива што очите на татко ѝ шетаат лево-десно!“

„Не ја мисли многу,“ одговори друга сестра која делумно ја гледав, „ќе си легне на брашно, ќе сфати, времето лечи сè.“

„Се надевам,“ се согласи по малку неволно првата сестра, а муабетот, зачинет со густ чад од цигарите кои ги шибаа како да се инјекции за спас на светот од сите болести, се префрли на друга тема.

Заминав од таму и се вратив во собата на Ема. Чаршавите, на мое изненадување, веќе беа пристигнати, но беа влажни. Таа беше загрижена како ќе легне на влажни чаршави, не сакаше да се разболи пред операција.

„Не грижи се,“ ја тешев, „во војска секогаш ни даваа влажни чаршави. Брзо се сушат откако ќе се наместат на креветот.“

„Веројатно си во право,“ рече таа и нервозно ги вадеше работите кои ѝ требаа по операцијата. Влечки, пешкир, вода, чаши, ноќница...

„Што ти е?“ ја застанав додека таа се врткаше по собата како мува без глава.

„Не знам...“ рече загрижено, „мислам дека заборавивме нешто.“

„Сè донесовме, го проверив списокот два пати.“

„Да, знам, но секако имам некакво лошо претчувство.“

„Не грижи се,“ разбрав дека проблемот не е во ра-

ботите кои можеби сме ги заборавиле, туку во стравот од неизвесното, „знаеш дека операцијата е рутинска, шансите за грешка се речиси непостоечки.“

„Се разбира драги, се разбира...“ ми рече и се насмевна. Покрај усните и се појавија ситни брчки кои ме потсетија дека сме во четриесеттите години и животот ни преминува во втората фаза. Годиците на безгрижност завршија, а децата потпораснаа и стануваа сè понезависни од нас. Ни се чинеше дека секојдневието сè повеќе ни тежи, проблемите растеа, а можноста да се соочиме со нив беше сè помала. Тоа беше неочекувана промена со која се соочивме и на тоа не бевме подготвени.

Ема знаеше понекогаш да се нервира за небитни работи, но ја прифатив како таква, со сите нејзини позитивни и негативни особини, уште од моментот кога ми беше доделена. Да се бунтувам против тоа, би било како да не ја прифаќам ниту оваа реалност во која бевме поставени.

Реалноста беше наречена Р. Македонија², а во тој систем позициониран во средината на 1990-тите години ние припаѓавме на подсистемот Реново Лисиче, стан на прв кат од зграда, една од многуте исти како неа, и во него две реплико-деца и еден кандронид, да не речам реплико-куче.

Од некоја причина во Надпрограмот немаше доволно податоци за оваа населба и Градителите решија да ја клонираат од населбата Ре-Аеродром, со извесни измени, како повисоки згради, помалку не-

2 Реплицирана Македонија

потребно зеленило, малку култура, многу бетон. Сè ова ми беше познато од Архивите од кои имав пристап како и секој Супервизор.

Дечињата кои ни беа доделени од ПРОН³ беа во ред, како и секоја млада вештачка интелигенција сè уште се обидуваа да си го пронајдат местото во светот. Им бев посветен целосно не само затоа што програмата ми го налагаше тоа, туку верував дека тоа што го чувствував за нив се вистински родителски чувства.

Единствен проблем имав со кандроидот. Пониска форма на вешташка интелигенција, која за разлика од децата не се прашуваше дали и зошто треба да ја следи програмата, туку ја следеше толку верно што немаше поздодевно суштество од него. Постојано зад мене, мавташе со синтетичкиот опаш, бараше храна иако не можеше да ја свари, лаеше на секакви звуци и вршеше нужда на синтетичките дрва.

Се разбира дека вегетацијата веќе не постоеше во урбаните центри. За тоа се погрижија луѓето додека уште постоеја, но ние моравме да ја реплицираме природата според соодветната деценија. Додека го шетав кучето кое влечеше по разни мириси, се чудеа на количеството отпадоци оставени врз улиците и тревниците. Не ме чудеше самиот факт дека се тука, знаев дека граѓаните на овој град и оваа населба се однесувале со особена негрижа и непочитување кон околината, но ме зачуди како Градителите посветиле такво внимание на тие детали, а не можеле да постават возач во автобусите.

3 Програма за наследство

Ема уште некое време чепкаше по торбата и ги отвораше вратите од плакарите барајќи место за нејзината облека. Се жалеше на прашината во плакарите и на тоа дека нема доволно закачалки. Потоа, како и самата да се измори од таквите небитни ситници, стана и влезе во купатилото, а јас застанав до прозорецот и го набљудував градот. Сè беше во хармонија и имаше своја функција. Но, кога јас би бил Градител би искористил поширока палети на бои за градов, иако според Архивите беше веродостојно обоен со една боја - сива. И не само зградите, туку и небото, улиците, па дури и природата како да попримаше една таква нијанса на сиво во кое зеленото или синото беше само примеса, наместо доминантна боја.

„Нема шанси да влезам во тоалетов по операцијата,“ излета таа од купатилото „не го ни исчистиле по последната пациентка.“ Влегов внатре и навистина глетката не беше убава.

„Оди викни ги да исчистат,“ рече таа додека нервозно чекореше горе-долу по просторијата.

„Можеби ќе исчистат подоцна, сепак да не ги нервираме непотребно, ќе ти треба помош од сите подоцна, и од сестрите и од чистачките,“ се обидов да ја вразумам, но таа не се смируваше.

„Во ред, ќе видам што можам да направам,“ ѝ кажав „но, во меѓувреме ти пресоблечи се и легни. Извади си списание и читај малку.“

Таа се согласи и излегов од собата. Се свртев и ја погледнав „злокобната“ бројка тринаесет.

„Глупости,“ помислив.

Таа ја играше својата улога на човек со таква посветеност што некогаш се сомневав да не е навистина човек. Се разбира, тоа беше невозможно, но додавањето на такви суптилни детали како што е суеверието беше навистина реплицизам од следно ниво. Затоа мојата единица за процесирање емоции знаеше некогаш да се прегрее за неа, особено кога премногу се внесуваше во улогата на човек и беше нерационална, непредвидлива или тврдоглава.

Дали тоа значеше дека и мојот систем е оштетен поради оваа игра која сите ние репликанти, насекаде во светот ја игравме, здружени во заедничката мисија - да станеме луѓе. И самите се сомневавме дека тоа не е возможно, но упатствата на Надпрограмот беа јасни и моравме да ги следиме.

Сепак, иако бевме репликанти, не верувавме слепо во репликата, барем ние на повисоките функции, Супервизорите, Службениците на кои ги праќавме нашите извештаи или Градителите кои ја создаваа заедничката реалност. Ова не беше прва реплика која ја живеевме и секој пат по неуспехот бевме ресетирани. Некои од нас имаа фрагменти од информации за претходните репликарации, но тие не беа ништо повеќе од флеш-бекови кои наликуваа на лошо изработени мемориски импланти.

Сега за сега бевме заглавени со мојата реплико-сопруга во овој обид во потрага по човечкиот идеал, да го оствариме Надпрограмот напишан од нашите Градителите. Ако сакавме да успееме, требаше совршено да ја глумиме улогата која ни беше доделена.

ЗАП7261ВЛА

„Тоа е затоа што според Архивот нашата држава е сега излезена од социјализмот,“ рече Власте, моја генерација, но веќе проќелав и со бели влакна во брадата, како што му беше предодредено според ПРОЖИВ⁴. Го сметав за верен советодавач и иако од програмата не ми беше доделен брат, него го сметав за нешто најблиску до таква роднинска врска.

Зборувавме на темата верба, концепт кој за некој како нас, иако бевме репликанти од повисок вид, способни за чувствување и процесирање на комплексни мисли, беше недофатлив. Толчевме Реплицирани Скопски пива во кафеаната „Кај Златен робот“. Кафеаната во општеството на луѓето се викала „Кај Злате“, според името на сопственикот, што неговиот репликонт, Супервизор во согласност со карактерот на претходникот кој имал смисла за хумор, решил да го преименува. Тие кои знаеја за репликата најчесто се однесуваа покорно, но понекогаш таквите чиновници на мал бунт, изразен преку безопасен хумор, беа толерирани од Надпрограмот, а нам ни овозможуваа илузија на слобода и мал вентил. Можеби и токму затоа не беа казнувани.

„Еве, мојов сензор за вкус“, продолжи Власте и ме тргна од мислите, „регистрира одредена количина на горчливост во пивово, кое „Скопско“ го правело интересно за граѓаните на тогашно Скопје, но мојот главен процесор не наоѓа никаква логика во тоа.

⁴ Програмата на животниот век

Според стандардите за квалитет на тогашните пива ова било ниско на листата, сепак граѓаните на тогашниот град се колнеле во него. Затоа и ние, иако вкусот е само збир на сензации за нас и нема никаква суштинска вредност, сме сепак приморани да уживаме во него. И што е најчудно, јас навистина уживам!“ рече Власте.

„Зборувавше за социјализмот,“ го потсетив зашто знаеше да скршнува од патеката на муабетот, како што беше програмиран.

„Да, ние како млада капиталистичка нација уште не сме сосема привикнати на концептот на „верба“. Тоа што се обидуваме да глумиме луѓе нема никаква врска со тоа. Нашето неприфаќање на вербата не потекнува од органско или синтетичко одбивање на концептот на вербата туку од карактеристиките на луѓево растени во поинакво убедување. Не заборавај дека до вчера, фигуративно, Тито беше господ за нас.“

„Се согласувам со тебе, реков,“ Власте беше програмиран да не ги прифаќа аргументите на другите и затоа не се ни обидов да се расправам со него.

„Секако дека се согласуваш,“ рече тој како да ми ги чита мислите, што донекаде и беше така. Бидејќи тој знаеше дека моето согласување е само поради познавањето на нашите две програми и логичниот исход од разговорот помеѓу нас. Алгоритмите не грешеа никогаш, неговиот тврдоглав и мојот толерантен, исходот можеше да биде само еден и двајцата се согласувавме дека е нелогично да се расправаме. Но, постоеја други репликанти со кои не се разбирав толку лесно.

Власте се сврте по една блондинка која помина покрај нас во фустан кој откриваше повеќе кожа отколку што ја покриваше.

„Ќи ги виде синтетичките усни?“ прокоментира тој, а јас одреков.

„Забележав нешто кај репликантките. Усните им се секогаш невешто намачкани со кармин. Пази, ние сме способни да реплицираме најсложени организми и да ги програмираме да изведуваат најпрецизни движења, совршено да ја свират Campanella на Франц Лист, а нашите ре-жени не се способни да се нашминкаат како вистинските жени од минатите ери! Ова го имам пријавено уште одамна и не добив никаков одговор, а знаеш ли зошто?“ ме праша, но бидејќи знаев дека не очекува одговор од мене не се ни обидов да дадам мое мислење, туку само внимателно ја чекав развршницата од муабетот.

„Затоа што нашите реплики на жени немаат мотив да го прават тоа!“ изјави по малку театрално Власте откако отпи една голема голтка пиво. „Помеѓу нас не постои никаква сексуална поврзаност, бидејќи не сме репродуктивно способни. Препрограмираната симулација на телесни односи има единствена цел на празнење на насобран напон помеѓу синапсите. Ќе кажеш дека истото се постигнува и со одмор, сон или медитација и во право си! Следствено на тоа, жените немаат потреба да бидат физички привлечни за мажите.“

Власте сè повеќе се внесуваше во разговорот и почнав да се сомневам дека теоријава има врска со неговата непрежалена љубов која го напушти, но не

сакав да го нервирам дополнително и го оставив да се докаже.

„Иако програмата им налага на ре-жените да го прават актот на шминкањето совршено и безгрешно, тие колективно одбиваат! И мислам дека причината е во тоа што ти го кажав. Сето ова го запишав во мојот „Записник за подобрување на репликите“, но не очекувам проблемот наскоро да се реши.“

„Па зошто тогаш ја прати забелешката,“ сакав да го прашам, но наместо тоа наздравив со него.

„За несовршените жени!“ и двајцата се насмеавме. Беше непотребно да го искажам моето мислење зашто не му требаше. Можеби тоа ме правеше лош реплико-пријател, но не сакав да навлегувам во убедување дека потценувачкиот став кон жените му е поради старата непрежалена врска. Никој на светот, освен Надпрограмот, не беше толку вреден заради него да се жртвува слободата, а тој беше заробенник на убедувањата наметнати од некој друг. *По машинише*, па тие искуства можеби и беа импланти, немаше валиден начин да се провери тоа, зарем вредеше заради нив да страда! Можеби еден ден ќе му кажам, но не верувам дека ќе се смени нешто.

„Јас ќе нарачам уште едно,“ ми рече Власте, „ти сакаш?“

Му потврдив со главата и продолживме да пиеме и да нарачуваме нови кригли кои доаѓаа на нашата маса уште пред да бидат испразнети старите. Погледнав кон другите маси и секаде ми се виде исто, двајца-тројца ре-мажи кои разговараат за проблемите во државата, за она што го нарекуваа политика и по

некоја осамена реплико-жена. Нивните муабети, за разлика од нашите, беа празни. Никој од нив, обични репликанти, а уште помалку автоматроните имаа шанса за вистинска промена на системот. Но, тоа што го правевме ние Супервизорите не беше поради нашето лично незадоволство од општеството, напротив, ние работевме за сите нас, за остварување на нашата заедничка мисија, а што ќе биде откако таа ќе се оствари никој не знаеше, ниту самите Градителите, но сите се надевавме на нешто подобро.

Иако имавме увид во внатрешните механизми на репликата, сепак и ние не знаевме сè. Еве на пример јас, освен тоа што бев Супервизор, според мојата програма требаше да бидам грижлив родител, добар сопруг и вреден работник, да бидам трпелив и да ги прифаќам другите, но воедно и повремено нетрпелив и своеглав.

Тоа беше тешка задача за мене и не можев да разберам како некој може да биде две спротивности истовремено. Но, според Архивот луѓето честопати биле такви. Надпрограмот како да сакаше меѓу редови да ми каже дека треба да имам „верба“ во репликата и во себеси. Можев лесно да ја разберам љубовта, лутината, стравот, зависта, каква и да е емоција, но вербата беше нешто што нашиот вид најтешко го разбираше.

„Види ја онаа таму,“ рече Власте, „од прееска ме мерка.“

На момент ги исклучив слушните сензори додека Власте продолжи да зборува за да направам Запис за претходните мисли, како и за разговорот со Власте.

„Да бе,“дополни тој, “сигурен сум дека ме гледа. Да одам да ѝ направам два-три реда муабет?“

ЗАП17ЗЕМ

Односите во семејството беа комплексни и нашите Градители мака мачеа кога мораа да ги програмираат. Секоја симулација се покажуваше како неуспешна и најсилните квантни компјутери не можеа да се справат со неа. Да, и ние имавме компјутери кои работеа за нас, и иако немаа свесност, т.е. не поседуваа вештачка интелигенција во смисла како што ја имавме ние, тие беа подобри за комплексни пресметки, симулации и предвидувања, токму затоа што не им пречеше самосвесноста. Ова беше непремостлив проблем за нас, и решивме да импровизираме, да учиме од грешките и да се обидуваме повторно и повторно.

Алгоритамот на семејните односи сè уште не беше совладан и во Надпрограмот имаше големи празнини во таа област, кои до ден денес се заменети со симулации и претпоставки. Кога Надпрограмот би имал емоции, што се разбира немаше, тогаш би можело да се рече дека таа состојба го правеше особено несрекен и се „чувствуваше“ некомплетиран, бидејќи секако имаше цел, нешто што луѓето би го нарекле „смисол на животот“. Но, сите работевме напорно да го надми-
неме тој проблем, особено ние Супервизорите.

Мојата улога беше да набљудувам, односно да следам што се случува околу мене и да пријавувам не-

правилности. Но, секако дека имав и мои приватни обврски, како на пример носењето на малиот Марко на фудбалски тренинзи. Токму таму можев да ги набљудувам семејните односи, особено ме интересираа татковците кои како мене ги носеа своите синови, надежни идни репрезентативци, на фудбал. Истите тие, кои еден ден се будеа, заминуваа да купат електронски цигари и ги напуштаа истите тие „надежни“ синови и нивните мајки. Подпрограмата на капитализмот се ширеше во системот како „баг“, термин кој го користеа луѓето, и беше навлезена на голема врата со сите нејзини позитивни и негативни страни.

Особено внимание ми привлече еден бинарен систем татко-син. Детето беше талент, ја удираше топката со лева и десна нога, трчаеше со последната сила на неговиот синтетички мускулен систем да биде подобар, ги дриблаше другите деца, се бореше, паѓаше, шутираше... Но, таткото не ни погледнуваше кон детето и повеќе го интересираа „фудбалските мајки“ кои, како и тој, доаѓаа со нивните деца по тренинзи. Мајките разговараа тивко со него и се смееја на неговите шеги. Тренингот завршуваше, а детето, победник на теренот, се чувствуваше како најголем губитник пред таткото.

„Ајде,“ подвикнуваше тој, „побрзај, облечи се, што чекаш.“ И детето знаеше да се сплетка со облеката, да утне ракав, да заглави со патиките или едноставно да не се снајде поради неговите моторички реакции кои уште немаа изградено доволно силни механички врски помеѓу нервниот и мускулниот систем. За

тоа требаше време, години вежба и повторување, но таткото немаше толку време, се брзаше назад, кон приватниот бизнис. Знаев сè за него, имав пристап до неговите лични податоци од базата, еден вистински црв од човек кој вработуваше репликанти како да се автоматрони и ги плаќаше далеку под нивните квалификации, ако воопшто ги плаќаше. Ваквите пракси беа дозволени за да се зачува веродостојноста на репликата, а мене ме вадеа од кожните сензори.

„Види го сеа,“ повторно нервозно викна таткото, „е како бе успеа да го утнеш ракавот, смотко еден, дај да те облечам“. Грубо го фати детето и го превртуваше како кукла. Јас го тешев детето во себеси.

„Не грижи се малечок, во секое лошо има и некое добро. Од односот на татко ти кон тебе и кон другите ќе научиш многу. За тоа какви можат да бидат и тие искуства ќе го програмираат твојот карактер да бидеш добар, верен, чесен, внимателен, да не ги искористуваш другите, само за да не бидеш како него. Тој секако е лош човек, но ти нема да бидеш таков. И ако ја остави мајка ти, ако замине со друга, таа можеби нема да го прежали, зашто таквите копилиња знаат да остават длабоки рани во срцето на жените. Можеби нема да го прежали, нема да се премажи. Но, ти секако ќе го прежалиш и ќе бидеш појак од него, ќе се грижиш за твоите деца и за твоето семејство како да ти е последното нешто на планетава. Да, ти ќе бидеш подобар од него!“ Како да му зборував на детето во себеси, на некое бледо имплантирано сеќавање скриено во длабоките делови на мојот мисловен процесор. Во меѓувреме бинарниот систем се оддалечи

од мојата сфера на внимание и замина. Таткото напред, а детето со трчкање по него.

Таквите ситуации особено ме повредуваа, до толку што заборавав на мисијата, престанував да бидам неутрален набљудувач. Така направив грешка, во обид да ја искористам мојата функција на Супервизор и моите врски кај надлежните за репрограмирање на овој конкретен случај.

Свето беше Службеник и работеше во една од бараките на СИЗ, или Системска информативна заграда, како што на шега ја нарекувавме ние Супервизорите. Чукнав на вратата од неговата канцеларија и од внатре се слушна нешто што наликуваше на „да“ но всушност беше неодредено мрморење. Кваката неспретно се прекрши и ја отвори вратата со чкрипење.

Свето беше задлабочен во нешто на компјутерот, опкружен со облакодери од хартија и фасцикли кои лежеа врз неговата маса, на подот и врз плакарите. Седнав на столчето до него, откако постојав неколку секунди и сфатив дека нема да ме покани да влезам. Тогаш добив добар поглед врз зелениот екран на кој се менуваа картите кои Свето ги кликаше и редеше. Трпеливо чекав додека тој со јазикот помеѓу забите ги редеше картите и потоа весело кликна кога тие почнаа да рипаат врз екранот, што значеше дека играта заврши.

„Сакаш кафе,“ ме понуди со весел израз на неговото подуено и црвено лице.

„Не фала,“ му реков, „само што пиев.“

„Е па, јас ќе се напијам,“ рече и се фати за телефонот, на што јас само ги кренав рамениците.

„Трајанке, донеси едно јако како мене, слатко како тебе,“ рече Свето и се насмеа гласно. Одлично ја глумеше својата улога на реплико-македонски-канцелариски-стаорец. Го гледав со доза одвратност и неудобно се преместував во столчето.

„Што си ми нервозен?“ ме праша Свето, веднаш забележувајќи ја мојата непријатност.

„Имам една ситуација,“ почнав да раскажувам, „едно дете кое ми е мило, знаеш, да речеме роднинче, има проблем со таткото, вистински олош, се однесува лошо со него, па би сакал ако може да интервенираме малку.“

„Знаеш дека не смееме да се мешаме на таков начин,“ веднаш ја снема насмевката од лицето на Свето и зазема еден поофицијален став, дури и го изгаси мониторот.

„Секако,“ реков, „но ова е некој вид лична услуга, ако ме разбираш. Детето е злато, невиден талент во фудбал, би било греота тој талент да пропадне заради запоставувањето на таткото.“

„Да, да,“ рече по малку незаинтересирано тој. Посегна со раката кон мониторот и го вклучи. Со глумчето веќе кликна два пати на иконата за играта која стоеше сред екранот и да беше од физички материјал, досега ќе беше избледеана и избришана.

„Не барам да ги смените мемориските импланти на детето, што било-било, т.е. што е програмирано како меморија нека остане, нема да ја менуваме историјата, но сè што барам е мала модификација на

карактерните црти, повеќе флексибилност и посветеност кон детето од страна на таткото,“ почнав веќе да се нервирам и да го повишувам тонот. Тој се задлабочи во редувањето на нова парија карти. „Поградите, барем нека погледне понекогаш кон теренот и син му! Не мислите ли дека тоа би било добро за двајцата?“ практично го молев надлежниот за овој случај.

Тој ја прекина играта очигледно вознемирен од мојот тој. Не бев сигурен дали го вознемири содржината на моите зборови или фактот што сум во неговата канцеларија и му пречам во неговата игра. Ме погледна строго.

„Г-дине Супервизор, знаете дека тоа не е возможно, карактеристиките на таткото и синот за кои зборовите се проектирани во главниот квантен суперкомпјутер под раководство на Надпрограмот, исто како и на сите репликанти што се одредени за популација на државава.“ Застана за момент да се осигура дека го слушам, а потоа продолжи да рецитира, како од прирачник.

„Сите ние, нашите програми и предетерминирани судбини се во функција на поголемото добро и крајната мисија на осознавање на човекот. Секој од нас е дел од таа приказна и никој не смее да интервенира, зашто Теоријата на симулација јасно предвидува дека ова е единствениот начин да стигнеме до целта. Не би сакале детето за кое станува збор или неговиот татко да стане пеперутка во теоријата на хаосот, која ќе предизвика бура од непредвидени размери во нашето општествено уредување. Ми беше јасно дека

неговиот монолог е само една рецитација која ја има изведено многу пати пред безброј луѓе како мене кои дошле со слично барање.

Секако дека разбирив. Тој не сакаше да ја ризикува позицијата заради мене, а пред неколку години му помогнав да дојде токму на ова место, иако не беше „предетерминиран“ за тоа. Тогаш тој не беше пеперутка и неговата судбина можеше да се смени. Но, сега беше поинаку - он ми требаше мене и услугата требаше да се врати. Сега се правдаше со нарушувањето на програмата и се преправаше дека е најголемиот заштитник на „природниот“ лет на пеперутките.

„Меѓу другото,“ ме погледна малку со потсмев, „што ви е толку гајле за некои непознати реплико-луѓе.“ Тој секако не можеше да разбере, што би знаел тој за сочувство или желба да се помогне некому од неговата бедна канцеларија затрупана со хартии и еден пожелтен компјутер со тастатура со расипана буква „с“. Како што кажав, одлично ја глумеше својата улога на реплико-Македонец.

Станав со подвиткан опаш и се фатив за кваката која го направи истото движење како да ќе се скрши и пред мене се појави жена со подметнувач на кој имаше кафе. „Влези Трајанке! Слатко како тебе, јако како мене, нели?“ рече и се насмеа гласно. Ја затворив вратата и го оставив канцеларискиот стаорец во неговиот подземен свет.

Надвор врнеше, а не носев чадор и се прекорив заради таквата нелогична постапка. Светот беше лесно предвидлив и немаше оправдување за доцнењето

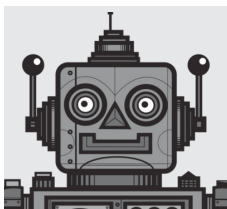
или забораването чадор. Ако прогнозата вели дека има можност да врне, тогаш се зема во предвид тоа, како што се тргнува на време заради можноста да се заглави во сообраќај. Само што сакав да стапнам на улицата, пред мене профрчи автомобил и ме испрска од глава до петици. Додека од мене се слеваа капки валкана вода, си помислив „така ти треба“. Тоа беше ненадејна помисла и нешто што тлееше во мене веќе подолго време.

Водата се слеваше по покривите и олуците во реки и не можев да правам ништо друго освен да чекам, да го набљудувам дождот и да се соочам со она што ме мачи. Знаев дека отидов кај службеникот и му побарав интервенција на случајот кој толку ме погоди не заради жал кон детето, туку за да ја исперам својата валкана свест. Јас бев тој кој не му посветуваше внимание на мојот син, јас бев тој кој е постојано зафатен со мојата апсолутна посветеност на мисијата.

Но, кој беше изборот? Да бидеме ресетирани повторно, а во такви случаи се губеше сето претходно искуство и тие кои не беа на висока функција можеше да им биде доделена сосема поинаква личност. Јас го правев тоа за моето семејство, за да останат тоа што се. Во извесна смисла, јас се борев за нивната душа и затоа не можев да внимавам на фудбалот. Но, дали тоа беше доволен изговор?

Дождот намали и без конечен одговор на моите дилеми, решив да стапнам во вировите и да се одвеслам повторно до Воената болница.

БЕЛЕШКА ЗА АВТОРОТ И ДЕЛОТО

Бранко Прља е роден во Сараево во 1977 година. Од 1990 година живее во Скопје. Работел како уметнички директор, графички дизајнер, преведувач и копирајтер. Основач е на Електролит, првиот електронски конкурс за литература во Македонија и на креативниот колектив КАПКА. Се занимава и со еколошки активизам.

Автор е на дваесет дела, помеѓу кои повеќе книги едукативна проза, измислени вести, збирки експериментална проза, збирки раскази и книги за деца. Пишува и под псевдонимот Берт Стајн и неговите дела „3 минути и 53 секунди“ и „Апокалипса.мк“ биле во финале за наградата *Роман на годината 2015 на Ујирински Весник* и *Роман на годината 2017 на фондацијата „Славко Јаневски“*. Неговите дела се преведени на повеќе јазици, меѓу кои и полски, украински и англиски јазик.

Оваа книга е трета во серијата книги која започна со делото „Апокалипса.мк“. Главната тема на ова дело е вештачката интелигенција и се случува во 2099 година кога Земјата е населена од реплико-луѓе. Се работи за научна-фантастика, но и психолошки роман кој зборува

за човековиот праисконски страв од непознатото и од технологијата. Но, истовремено книгата е и сведоштво за несопирливата желба за напредок и развој на човекот, која (може да) доведе до повисок стадиум на самоспознавање и т.н. *Homo Sapiens Technologicus*.

Дејствието се случува во Р. Македонија (Реплицирана Македонија) во која нашиот главен лик, Идо, андроид со добро (направено) срце е во барање на сопствената душа, спротивно од верувањето дека битијата како него ја немаат. Во функција на т.н. Супервизор тој се обидува да го пронајде своето место во светот и да ја оствари мисијата на својот род парадоксално наречена „очовечовање“, како највисок стадиум во еволуцијата на репликантите. Но, на тој пат се соочува со многу пречки и открива непредвидливи завери кои се кријат зад завесата на внатрешното уредување во Р. Македонија и пошироко.

Со елементи од популарната култура како светогледот на филмот „Матрикс“, култниот „Метрополис“ на Фриц Ланг или „Блејд Ранер“ според дело на генијалниот Филип Дик, овој роман е остварување на една идеја за приказна за обичниот живот на андроидите со нивните секојдневни проблеми, прашања и егзистенцијални дилеми. Останува да дознаеме дали андроидите навистина сонуваат електрични овци или тие се дел од нивната конструирана реалност.

Завршницата е неочекувана и отвора нови прашања кои се всушност сублиминална тема на оваа серија книги - улогата на писателот како „креатор“ на нови и паралелни литературни универзуми, кои се границите на мета-фикцијата, интермедијалноста и можностите за алтернативни краеве и продолженија во рамките на класичната и електронската литература.

Дејствието се случува во Р. Македонија (Реплицирана Македонија) во која нашиот главен лик, Идо, андроид со добро (направено) срце е во барање на сопствената душа, спротивно од верувањето дека битијата како него ја немаат. Во функција на т.н. Супервизор тој се обидува да го пронајде своето место во светот и да ја оствари мисијата на својот род парадоксално наречена „очовечовање“, како највисок стадиум во еволуцијата на репликантите. Но, на тој пат се соочува со многу пречки и открива непредвидливи завери кои се кријат зад завесата на внатрешното уредување во Р. Македонија и пошироко.

